

Han som maler mørket - et møte med maleren Yngve Henriksen

Av Ole P. Refsahl

Sted: Havnepromenaden i Svolvær.

Tid: Fredag 4. juli 2003.

En tynn mann med en slunken ryggsekk kommer humpende på krykker mellom restaurantbordene hvor folk koser seg i det fine været. *Kan jeg slå meg ned og ta en kopp kaffe?*

Yngve Henriksen er nettopp kommet tilbake fra Stockholm, men måtte ta en utilsiktet omvei via Lofoten sykehus. Ryggen fant det for godt å svikte 38-åringen i sommervarmen. Prolaps som det heter på fagspråket. På godt norsk heter det vondt, og for Yngve ble det dobbelt ille.

Mens han var i Stockholm fikk han tilbud om å være med på en ekspedisjon til Svalbard i regi av fartøyet SHV 201 "Strønstad" Oppgaven var å formidle de kunstneriske inntrykk fra øygruppa mens ekspedisjonens deltagere stelte med sitt. Kunstneren som egentlig hadde fått oppdraget ble syk, og Yngve stod som nummer to på lista.

Selvsagt svarte jeg ja. Slike oppdrag er svært sjeldne, og det fine var at jeg stod helt fritt i forhold til hva jeg ville legge vekt på under oppholdet. Jeg har alltid hatt lyst til å besøke Svalbard, og det var trasig at ryggen skulle svikte akkurat nå.

Det var ikke tilfeldig at nettopp Yngve ble spurt om å være med på ekspedisjonen. I løpet av de 4-5 siste årene har han tatt steget opp blant de

nordnorske kunstnerne som legges merke til. Godt besøkte utstillinger og solid salg er blitt hverdagen for en kunstner som ikke er spesielt glad i å snakke om egen suksess.

Vi tar et langt skritt tilbake til høsten 1983. Yngve har gjort unna ett år på videregående i Svolvær, og lider valgets kvaler. Skal han fortsette, eller skal ha ta plassen på den nye Kunsts skolen – grunnutdanningen for billedkunstnere og kunsthåndverkere - i Kabelvåg?

Etter mye om og men drar Kunsts skolen det lengste strået. Artikkelforfatteren – som da var journalist i Lofotposten – husker den stillfarne ungdommen fra Laupstad som hadde lite å meddele da det første kullet stilette opp til fotografering på åpningsdagen. Om ikke hukommelsen har slått seg helt vrang, var han også den eneste fra Lofoten.

Så godt trivdes Yngve i Kabelvåg at de obligatoriske to årene ble forlenget med et tredje år som hospitant hvor han kom og gikk som han ville. De to lærerne Kajsa Zetterquist og Iver Jåks skulle komme til å få stor betydning for kunststudenten. Først og fremst i egenskap av sine menneskelige kvaliteter, men ikke minst for deres evne til å se studentene. Kanskje det aller viktigste for et ungt menneske som slet med å utvikle sitt eget billedspråk.

Fra Kabelvåg dro Yngve til Bergen hvor han tilbrakte de neste to årene på Statens Høgskole for kunsthåndverk og design. I stedet for å fullføre

den treårige utdanningen hoppet han av og dro til Sverige. Hjemme i Lofoten hadde han møtt den svenske kunstneren Lars Lerin, og de to innledet et forhold som skulle komme til å få stor betydning for Yngve på mange plan.

På ungdomsskolen våget han å si til seg selv at han var homofil, men det skulle gå ti år før han sa det til noen andre. Yngve snakker ikke gjerne om forholdet til Lerin. Til det er de personlige omkostningene for store etter at de to valgte å bryte forholdet for et par år siden. I stedet betoner han de positive følgene det innebar å stå fram med sin legning overfor slekt og venner.

Først og fremst handler det om identitet. For meg var det spørsmål om å være sann i livet sitt. Sann i forhold til det man står for og hvem man er.

I ti år vekslet de to kunstnerne mellom å bo i Lofoten og på Lerins hjemsted i Värmland i Sverige. Mens samboeren allerede var en etablert kunstner på høyt skandinavisk nivå da de to møttes, var Yngve i en fase hvor alle maleriets muligheter måtte utprøves. Dialogen mellom de to var viktig, men det kunne også være tungt å utvikle seg i skyggen av en etter hvert svært anerkjent kunstner. Like fullt var det i løpet av disse årene Yngve nådde fram til et større publikum og fikk respons på bildene sine.

Jeg tror på maleriet som språk. Det er den eneste måten jeg kan kommunisere på. Det å stå foran staffeliet er en evig forskning. Det handler om å være streng mot seg selv, å utvise disiplin. Når du lykkes kan du ta både deg selv og historien ett skritt videre, eller ta et skritt tilbake om det er det du ønsker.

Disiplin er et nøkkelord i Yngves hverdag. Hver morgen klokka sju starter han dagen med kaffekoppen, kullstift og papir. I løpet av den første timen prøver han å "fange" dagen, å finne en grunntone for det han skal arbeide videre med i atelieret. Han beskriver seg selv som en arbeidsnarkoman, han maler konstant. En dag uten å få noe gjort, er en bortkastet dag. Da blir samvittigheten svart. Han sier selv at han har viet livet til arbeidet. Noe som i sin tur følger til at han har

Yngve Henriksen. Foto: Kjell Ove Storvik

valgt bort mye, ikke minst er det sosiale liv begrenset.

Både yrket og det livet jeg lever, har ført til at jeg tilbringer mesteparten av døgnet i mitt eget selskap, men det er ikke noe jeg angrer på. Når det er sagt, skulle jeg gjerne ha funnet en ny mann å dele livet med ... kan du ikke legge inn et lite frieri i artikkelen din?

Den som tar seg tid til å lese gjennom Yngves utklippbøker, vil finne at mange journalister har beskjeftiget seg med melankolikeren og mørkemannen. Et sitat fra SAS Magasinet Norge fra mars 2003 kan være typisk i så måte:

"Det er noe med Yngve som gjør at man ikke ønsker å plage han med utidige spørsmål. Han virker snill. I hvert fall er han rolig. Røyker umerkelig. Tenk det. Han røyker så fint at jeg ikke merker røyklukten en gang."

I samme artikkel sier han om seg selv: "Jeg er en melankoliker som ler mye av egne nevroser. Er glad jeg har humor, ellers hadde jeg sannsynligvis vært sperret inne".

Betegnelsen mørkemann henger sammen med årstiden han fascineres av og nesten utelukkende

beskjeftiger seg med. Det lyset de fleste av oss kanskje ikke legger merke til en kveld i oktober eller en tidlig januarmorgen hvor vi har nok med å ta oss fram til jobb eller skole. Ikke så å forstå at Yngve rakker ned på sommeren – en flott årstid for å dra ut på tur eller sitte med et glass vin – men den duger ikke som grunnlag for bildene.

De som har fulgt med i Yngves billedverden vil vite at huset har stått sentralt i mange år.

Han bruker mye tid til å utforske hvordan vi setter spor etter oss i naturen, og måten vi bygger og bor på har gitt grunnlag for hundrevis av bilder. Spesielt opptatt er Yngve av de husene vi har forlatt, de som står igjen som merker i et kulturlandskap naturen er i ferd med å ta kontroll over etter at menneskene har reist. I et vinterlig lys er det blåtonene som dominerer. I atelieret bruker Yngve mye tid på å finne et billedspråk som kommuniserer møtet mellom det menneskeskapte og naturen.

Det visuelle er en ting, jeg er like opptatt av den tekniske biten. Hvordan jeg skal få overflaten til å bli blank eller falmet, grov eller glatt. Jeg har bilder jeg har holdt på med i ti år uten å nå dit jeg vil. Bilder som er blitt "malt i hjel" og satt vekk, bilder jeg ikke har orket å se på lange tider. Det å male er som å legge et uendelig stort puslespill. Ofte maler jeg i serier, og det fine er at jeg har tre atelierer i huset slik at jeg kan skifte fra rom til rom.

På sine tyske bomullslerreter bruker Yngve forskjellige typer maling. Oftest starter han med akryl – grunnrisset skapes med en maling som tørker fort. Deretter fortsetter han med tempera – en maling med egg som bindemiddel – som krever mer tid og som gir den overflaten han er ute etter. Til slutt kommer oljen. Ved å sette de ulike typer maling opp mot hverandre, utnytter han kvaliteten hos hver enkelt. For å få den overflaten han ønsker, kan han også bruke materialer som sand, støv, aske, rust og tekstiler slik at bildene blir grove og nesten kan virke tredimensjonale. I det siste året har han også benyttet broderi i bildene og skaper collager.

I et intervju med Yngve beskrives det som kirurgi, og han bruker selv ordet sårproblematikk. Eller hudløshet. Å reparere det som ikke ble som det skulle.

Et nøkkelord i Yngves billedverden er forenkling. Arbeidsdagen i atelieret er en blanding av det å være utålmodig og det å ta seg tid til å se, å reflektere, å stille spørsmål og å forkaste.

Selvkritikk er en viktig egenskap. For mange visuelle elementer er ikke bra – å stå foran lerretet handler om å kutte ut, å forenkle. På den måten fortettes bildene. Yngves mål er å fange det konkrete i et abstrakt billedspråk.

Noen av mine beste øyeblikk – det kan også være de verste – opplever jeg mens jeg arbeider. Det å vite at jeg tør å utnytte formatet, at jeg tør å fortelle akkurat den historien er viktig. Jeg tviler ofte på det jeg gjør, men tvilen kan også være en kvalitet. Hvis du tar alt på strak arm og aldri nøler, er det ikke mulig å være sann. Når det er sagt, synes jeg selv at jeg er blitt flinkere til å la det spontane få stå de siste årene. Det får det være opp til andre å bedømme. Jeg ser på malingen som mitt livsprosjekt, det er en utdanning jeg aldri blir ferdig med. Maleriet er mitt språk – det språket jeg tror på.

Noe Yngve har satt stor pris på, er å få undervise ved kunstskolen i Kabelvåg. Skolen har brukt han som lærer og veileder ved flere anledninger, og han beskriver møtet med studentene som betydningsfullt.

Første gang jeg underviste var det gått ti år siden jeg selv forlot skolen som elev. Det var en spesiell opplevelse å finne ut at de ti årene som yrkesaktiv ga meg en kilde å øse av når det gjaldt språk, metode, grep – hele tilnærmingen til billedkunst. Samtidig måtte jeg stadig ut og søke nye svar og være på leit fordi elevene utfordrer på en helt annen måte.

De færreste vil oppleve Yngves bilder som enkle. Like fullt har han oppnådd stor popularitet både på hjemmebane og på utstillinger i Norge og Sverige. Han har vært opptatt av å pleie forholdet til sine faste gallerier – for eksempel har han stilt ut på

samme sted i Stockholm over en periode på tretten år. Han har fått en rekke stipender, og har levert utsmykninger blant annet til hurtigruta "Finnmarken" og til Svolvevare videregående skole. Han er innkjøpt til dronning Sonjas private samling, og en ny utsmykning som skal til Sortland står og tørker i det ene atelieret.

Hjemme i Svolvevare har restauranten "Du Verden" på kaipromenaden hatt stor betydning. Siden åpningen i 2000 har Yngves billedverden vært eneste utsmykning, og restauranten har fungert som et slags galleri hvor de mindre bildene er til salgs. I følge Yngve selv har utstillingen på "Du Verden" resultert i mange artige samtaler om det å lese bilder. Ikke minst er han opptatt av at bildene der er tilgjengelige for mange som ellers ikke oppsøker kunstutstillinger.

Jeg har opplevd mange fine møter med publikum. Det er en god følelse å vite at alt fra konfirmanter til folk i 70-årene har kommet og sagt at de ønsker seg ett av mine bilder. Sterkest har det virket på meg når studenter sier at de har lånt penger for å kjøpe ett av mine bilder. Det må bety at det jeg driver med favner bredt, og at bildene mine treffer folk uavhengig av alder, utdanning og status. Den enkeltes møte med bildene er det viktigste.

Den største utfordringen opplever han når nye utstillinger skal åpnes. Etter å ha arbeidet med bildene gjennom lang tid – kanskje over flere år – må han ståsette seg før møtet med publikum.

I løpet av et par hektiske timer må du forholde deg til 100 – kanskje 200 gjester – som alle har en kommentar til bildene du presenterer. Deretter er det tilbake til hotellet, og neste dag reiser du hjem til nye lerreter. Det er både tøft og utfordrende, men du må stå for møtet med publikum. Det vil være feigt å ikke stille opp.

Innkjøp til offentlige og private samlinger i

kombinasjon med et godt salg de siste fire-fem årene har gitt Yngve en økonomisk trygghet som langt fra har vært en selvfølge. Etter hvert som inntekten har økt, har han sørget for å sikre seg en base. Det store rødmalte trehuset i Storgata i Svolvevare inneholder leilighet i andre etasje og tre atelierer i første, og huset er renoverert fra kjeller til loft.

Alle pilene peker med andre ord rett vei for kunstneren, men som den sanne skeptiker han er, tør han ikke garantere at det vil vare. Det er Yngves stil, han hører ikke til blant de som tar noe som helst for gitt.

Skulle vi våge oss på en påstand må det være at Yngve ikke har noen grunn til å frykte utkastelse fra Storgata 55. Han er en kunstner som med all mulig rett gjør krav på sin plass i lokalsamfunnet samtidig som han er i ferd med å skaffe seg et navn som blir lagt merke til over hele landet. Gjennom sin utprøving av maleriets muligheter har han skapt seg sitt eget rom. Det er ikke vanskelig å kjenne igjen Yngves bilder, men å hevde at han er forutsigbar vil være helt feil.

Hans prosjekt er å hente ut det vi kanskje bare aner, konturene av et landskap, husets form, det lyset som blir igjen når mørket har tatt sitt. Ved å fjerne alle unødige elementer står han igjen med selve ideen bak bildet. I dette spenningsfeltet mellom form og innhold har Yngve valgt å tilbringe så mange av døgnets timer som han klarer med det han selv kaller forskning.

Vi som nyter godt av Yngves billedverden er glade for det.

Yngve Henriksen

UTDANNING:

Statens Høgskole for kunsthåndverk og design, Bergen 1988 -90
Grunnutdanning for Billedkunstnere og Kunsthåndverkere, Kabelvåg 1983 -86

SEPARATUTSTILLINGER I UTVALG:

Galleri Brandstrup, Stavanger, 2003
Galleri Brandstrup, Moss, 2003
Bodø Kunstforening, 2002
Harstad Kunstforening, 2002
Tromsø Kunstforening, 2002, 1996
Nordnorsk Kunstnersentrum, 2002
Atelier Lofoten, 2002, 1996, 1992,
Lilla Galleriet, Helsingborg, 2002
Buskerud Kunstnersenter, 2002
Galleri Embla, Stockholm, 2002, 2000, 1999, 1996, 1994
Galleri Adamstuen, Oslo 2001
Kunstnerhuset Sortland, 2001
Aalesunds Kunstforening, 2001, 1997
Galleri Nordafør, Bodø, 2001
Galleri Majnabbe, Gøteborg, 2000
Galleri Embla, Tromsø, 2000
Risør Kunstforening, 2000
Galleri Svenska Bilder, Stockholm, 2000
Galleri Bergman, Gøteborg, 1998, 1994
Christiansands Kunstforening, 1998
Bergen Kunstforening, 1998
Stavanger Kunstforening, 1997
Molde Kunstforening, 1997
Drammen Kunstforening, 1997
Kunstnerforbundet, Oslo, 1996
Konstens Hus, Luleå, 1996
Galleri 27, Oslo, 1995
Galleri Astley, Uttersberg, 1995, 1992
Galleri Bergman, Stockholm, 1994
Nord-Trøndelag Fylkesgalleri, Namsos, 1994
Galleri Tornhuset, Luleå, 1993
Møre og Romsdal Fylkesgalleri, Volda, 1993
Galleri Smedhamre, Uppsala, 1992
Galleri Astley, Seattle USA, 1992
Galleri Boj, Stockholm, 1990

KOLLEKTIV- OG GRUPPEUTSTILLINGER I UTVALG:

Norske Bilder, Galleri Brandstrup, Oslo 2002, 2001
Småbildeutstillingen Kunstnerforbundet, Oslo 2002-1996
Galleri Brandstrup, Stavanger 2001, 2000
«Pluss minus 2000 Nordnorsk samtidskunst» 2001- 2000
«Malerier i år 2000» SKINNs Vandretstilling, 2001-2000
«Edvardas Trøisomhet» Tranøy Hamarøy, 2000

Festspillene i Nord-Norge, 1999, 1994
Raulandsutstillinga, 1999, 1997
Murmansk Kunstmuseum, 1998
Høstutstillingen Värmlands Museum, 1998-1991
Nordnorsk Samtidskunst, Nordnorsk Kunstnersentrum 1998-1991
Liljevalchs Konsthall Stockholm, 1995, 1993
Minibiennalen 1995 Olofstrøm, 1995
Den Nordnorske Kunstutstilling 2000-1995, 1993-1990
Statens Kunstutstilling, 1994
Stockholm Art Fair, 1994, 1993
Landskrona Konsthall, 1994
«Kunstscolen i Kabelvåg 10 år» Nordnorsk Kunstnersentrum, 1993
«8 svenska konstnärer i London» Skanska, 1993
Teckningstriennalen «Svart på Vitt» Landskrona Konsthall, 1992
«Tre unge fra Nord» Festspillene i Nord- Norge, 1991
«Art against Aids» Galleri Boj, Stockholm, 1991

UTSMYKNINGSOPPDRAG:

Lamarktunet Bo- og rehabiliteringssenter, Sortland, 2003-2002
Tannhelsetjenesten i Vågan, 2002
Hurtigruten M/S Finnmarken, 2002-2000
Svolvær Videregående Skole, 2001
Troms Kraft, Tromsø, 1999
Fauske Videregående Skole, 1998
Leknes Lufthavn, 1997
Regionsykehuset i Tromsø, 1997
Kulturhuset i Lenvik Kommune, Finnsnes, 1995
Universitetet i Tromsø, 1995
Sentralsykehuset i Karlstad, 1994

OFFENTLIGE INNKJØP:

Nordnorsk Kunstmuseum
Norsk Kulturråd
Statens Konstråd, Sverige
Drammen Faste Galleri
Svolvær Faste Galleri
Nord-Trøndelag Faste Galleri
Svenska Ambassaden, Kairo
Kommunale, fylkeskommunale og private samlinger i Norge og Sverige 2002-1989

STIPEND:

Norsk Kulturråds Utstillingsstipend, 2002, 1996
BKH 1-årig arbeidsstipend, 2001
Vederlagsfondets stipend, 2000
Statens Etableringsstipend, 1998
Synnøve og Elias Fegerstens Stiftelse, 1994
Statens reise/studie stipend, 1993
Ingrid Lindbäck Langaards Fond, 1993
Norsk Kulturråds Debutantstøtte, 1992
Nordland Fylkes reisestipend, 1991

Komme hjem. 160 x 210. 2001/2002. Olje. K.E.

Landskap for L. 160 x 210. 2000/2002. Olje. K. E.

Arven. 40 x 30. 2001. Tempera/olje. K. E.

Rødt. 160 x 210. 2001/2002. Olje. K. E.

Se deg ikke tilbake. 150 x 150. 2000. Olje. K. E.

Natt. Du må vente lenger. 150 x 150. 2002. Olje. Bodo Energi.

Tø. 130 x 200. 2002. Olje. Svolvær faste galleri.

Hymne for havet. 80 x 100. 2000/2002. Tempera/olje. Hurtigruten M/S "Finnmarken".

Ekko. 150 x 150. 2001. Olje. P.E.

Poem. 150 x 150. 2001. Olje. P.E.